

En kortversion

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Jämställt Västra Götaland 2019-2022

Inledning

Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma möjlighet att påverka sina liv och vara med och forma samhället. Det betyder att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden. Samtidigt påverkas människors förutsättningar av fler faktorer än kön eftersom maktstrukturer hänger ihop och förstärker varandra. I Sverige finns två juridiska kön – kvinna och man – och det är dessa som jämställdhetspolitiken utgår från. Det finns personer som inte definierar sig som kvinnor eller män. Alla, oavsett könsidentitet och könsuttryck, påverkas av samhällets normer och hur kategorierna män och kvinnor förväntas vara och värderas.

Eftersom jämställdhet berör olika typer av verksamheter måste arbetssättet anpassas för att nå de jämställdhetspolitiska mål som Sverige beslutat om. Arbetet med jämställdhet kan nämligen se ut på många olika sätt. Genom kunskap om bakomliggande strukturer kan vi tillsammans skapa ett samhälle som erbjuder lika villkor och möjligheter för kvinnor och män. En betydelsefull faktor är att chefer i alla led tar ansvar för att skapa goda förutsättningar för jämställdhetsarbetet.

Syftet med strategin Jämställt Västra Götaland är att:

- anpassa, konkretisera och implementera nationella jämställdhetspolitiska mål utifrån regionala förutsättningar
- fördjupa samverkan mellan centrala aktörer
- förbättra förutsättningarna för uppföljning och utvärdering av jämställdhetspolitiken på regional nivå.

I den här kortversionen av Jämställt Västra Götaland får du en inblick i hur strategin kan användas. Du kan även läsa om tips, metoder och förslag på prioriteringar när det gäller jämställdhetsarbete.

Sveriges jämställdhetspolitik

Jämställdhet har varit ett eget politikområde sedan 1972. Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt över att forma samhället och sina egna liv. Det jämställdhetspolitiska målet antogs i bred politisk enighet år 2006.

Hur kan strategin användas?

Strategin utgör en plattform för arbetet med jämställdhet och är tänkt att bidra med kunskapsunderlag för aktörer som på olika sätt har uppdrag kopplade till jämställdhet. Den innehåller en kartläggning av läget i länet och tar upp sådant som har betydelse för mål och insatser som är viktiga för utvecklingen i Västra Götaland.

Målgruppen för strategin är offentliga verksamheter. Även civilsamhället och näringslivet är viktiga aktörer.

Använd strategin för att:

- analysera din verksamhet utifrån ett jämställdhetsperspektiv
- välja ut relevanta fokusområden för just din organisation
- göra prioriteringar i ett pågående jämställdhetsarbete
- fördjupa arbetet med jämställdhetsintegrering
- sprida kunskap om den svenska jämställdhetspolitiken.

Länsstyrelsen ansvarar även för ett nätverk för jämställdhet. Nätverket är till för kompetensutveckling, samverkan samt utbyte av kunskap och erfarenheter.

Ett metodstöd som utgår från strategin har tagits fram av Länsstyrelsen. Det innehåller tips på hur strategin kan användas, metoder, statistik och goda exempel. Du hittar *Metodstöd för ett jämställt Västra Götaland* på Länsstyrelsens webbplats.

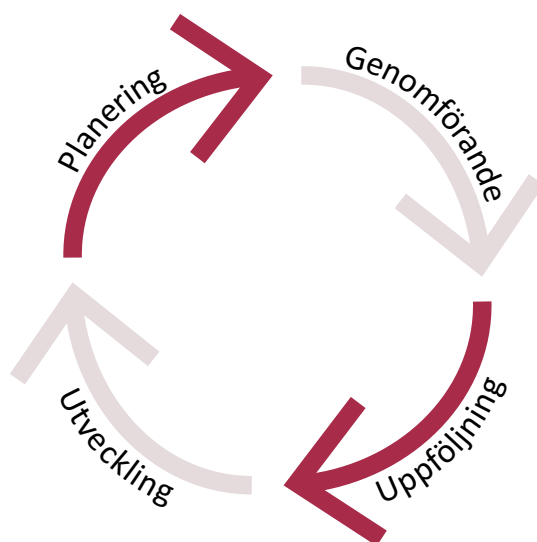
Följ oss på Facebook

Vill du ha tips på vad som händer i länet inom jämställdhetsområdet? På vår Facebooksida Jämställt Västra Götaland tipsar vi om forskningsrapporter, nya regeringsuppdrag, konferenser och mycket annat.

Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering är sedan 1994 den huvudsakliga strategin i Sverige för att nå de jämställdhetspolitiska målen. Även FN och EU har antagit strategin. Jämställdhetsintegrering innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska införlivas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen. Ansvaret för integreringen ligger hos de aktörer som normalt sett är med i beslutsprocessen. För att uppnå det krävs omorganisering, utveckling och utvärdering av beslutprocesser. Arbetet med jämställdhetsintegrering har en koppling både till den interna och externa verksamheten i en organisation. All offentlig verksamhet ska ha jämställdhetsfrågor med i det ordinarie arbetet när det gäller följande:

- planering
- genomförande
- uppföljning
- utveckling.

SVERIGES JÄMSTÄLLDHETSPOLITISKA MÅL:

- Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Till det övergripande jämställdhetsmålet finns sex delmål:

- **En jämn fördelning av makt och inflytande.** Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- **Ekonomisk jämställdhet.** Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- **Jämställd utbildning.** Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.
- **Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.** Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- **Jämställd hälsa.** Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.
- **Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.** Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Länsstyrelsens roll

Länsstyrelsen har ett övergripande uppdrag att bidra till att de nationella jämställdhetspolitiska målen uppnås i länet. Regeringen har även gett Länsstyrelsen i uppdrag att ta fram en strategi för hur integreringen av jämställdhetsarbetet ska gå till i länet. Länsstyrelsen ska därmed:

- samordna och stödja arbetet med jämställdhetsintegrering
- analysera nationella mål i relation till regionala förhållanden
- fördjupa den regionala samverkan
- tydliggöra ansvarsfördelningen mellan aktörer.

I uppdraget ingår att samarbeta med statlig, regional och kommunal verksamhet. Länsstyrelsen ska också integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojks villkor. En viktig del i det arbetet är att presentera och analysera statistik där alla uppgifter presenteras uppdelat på kvinnor respektive män, så kallad könsuppdelad statistik.

Länsstyrelsens uppdrag genomförs bland annat genom nätverksträffar för kommuner, myndigheter och andra organisationer. Syftet med nätverksträffarna är kompetensutveckling, strategisk samverkan samt kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Länsstyrelsen har också ett särskilt ansvar att stödja och skapa förutsättningar för att den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor får genomslag i länet.

Tre teman

Strategin Jämställt Västra Götaland 2019–2022 är indelad i tre övergripande temaområden med utgångspunkt i de sex nationella delmålen. Gemensamt för samtliga temaområden är makt eftersom omfördelning av makt och resurser är centralt för att skapa ett jämställt samhälle. Jämställdhetsarbete kräver därför ett maktperspektiv och en förståelse för hur olika ojämställdhetsproblem i samhället hänger ihop. I den här kortversionen tar vi upp några av de många konkreta exempel på utmaningar och prioriteringar för Västra Götaland som finns med i strategin.

1. Makt, inflytande och ekonomisk jämställdhet
2. Makt och hälsa
3. Makt och mäns våld mot kvinnor

1. Makt, inflytande och ekonomisk jämställdhet

Den här delen handlar om förutsättningar för arbete, föräldraskap, utbildning, politiskt inflytande och jämställd regional tillväxt. Det är en sammanskrivning av fyra nationella jämställdhetspolitiska mål: makt och inflytande, ekonomi, utbildning samt obetalt hem- och omsorgsarbete.

Mål för Västra Götaland

Kvinnors och mäns villkor för att kombinera hem- och omsorgsarbete med lönearbete ska vara likvärdiga.

Särskilda utmaningar för Västra Götaland

- 39 % av tillfällig föräldrapenning tas ut av män. 28 % av utbetalda föräldrapenningdagar tas ut av män.
- 68 % av de deltidarbetslösa är kvinnor.
- 61 % av de timarvoderade är kvinnor.

Källa: Jämställdhetskartan 2017, Om kvinnor och män i Västra Götaland 2018.

Mål för Västra Götaland

Kvinnors och mäns möjligheter att delta i beslutsfattandet och att påverka samhället ska vara likvärdiga.

Prioriteringar för Västra Götaland

- Bryt deltidsnormen i kvinnodominerade branscher.
- Öka mäns uttag av föräldrapenning.

Särskilda utmaningar för Västra Götaland

- 71 % av ordförande är män i kommunfullmäktige.
- 82% av alla ledamöter är män
- 85% av alla VD-poster innehas av män
- 79% av alla företagare i eget aktiebolag är män
- 65% av alla företagare med enskild firma är män

Källa: Jämställdhetskartan 2017 och 2019

Prioriteringar för Västra Götaland

- Motverka stereotypa föreställningar om kvinnor och män som makthavare.
- Öka antalet kvinnor som är ordförande i kommunstyrelser och kommunfullmäktige.
- Öka antalet kvinnor som är ledamöter och VD i de privata bolagen.
- Jämställdhet och barnperspektivet ska genomsyra planering och övning i återuppbyggnaden av totalförsvaret.

Mål för Västra Götaland

Den könssegregerade arbetsmarknaden ska brytas.

Särskilda utmaningar för Västra Götaland

- Fler män avslutar sina studier i förtid och saknar därmed behörighet till gymnasium och högskola.
- Fler män väljer yrkesinriktade program på gymnasiet.
- 81 % av dem som läser på teknikprogrammet är män.
- 75 % av dem som läser på vård- och omsorgsprogrammet är kvinnor.
- 56 % av dem med eftergymnasial utbildning är kvinnor i ålder 25-44 år.
- 42% av dem med eftergymnasial utbildning är kvinnor i ålder 45-64 år.
- Män väljer bort eftergymnasiala studier i högre utsträckning än kvinnor, vilket gör att utbildningsglappet mellan kvinnor och män ökar.
- Generellt får män fler arbetsmarknadsnära insatser än kvinnor. Män deltar i högre utsträckning än kvinnor i arbetsmarknadsutbildning, förberedande utbildning och arbetspraktik.

Källa: Jämställdhetskartan 2017 och 2018, Folkhälsomyndigheten, Arbetsförmedlingen

Särskilda utmaningar för Västra Götaland

- De fem vanligaste yrkena för kvinnor har låga löner.
- De fem vanligaste yrkena för män har högre löner.
- 79 % av alla företagare med eget aktiebolag är män.
- 65 % av egna företagare med enskild firma är män.
- 80 % av företagsfrämjande medel går till manliga företagare.

Källa: SCB Om kvinnor och män – en statistikbok 2016, Jämställdhetskartan 2017

Prioriteringar för Västra Götaland

- Höj lönenivån i kvinnodominerade sektorer.
- Öka antalet kvinnor och män som gör könsöverskridande yrkesval.
- Uppnå jämn fördelning av företagsfrämjande insatser.
- Öka andelen kvinnliga företagare.
- Säkerställ en jämställd fördelning av individuella stöd för kvinnor och män, flickor och pojkar med funktionsnedsättning.

Prioriteringar för Västra Götaland

- Öka antalet män som fullföljer sina studier och får gymnasiebehörighet.
- Öka antalet män som går vidare till och fullföljer eftergymnasiala studier.
- Öka antalet män som läser vård- och omsorgsprogrammen.
- Öka antalet kvinnor som läser tekniska program.
- Öka antalet kvinnor som läser utbildningar som ger kompetens för digitalinriktade yrken.
- Öka främjande insatser som höjer utrikes födda kvinnors sysselsättningsgrad.
- Öka antalet utrikes födda kvinnor som tar del av möjligheterna inom vuxenutbildningen.

2. Makt och hälsa

Den här delen tar upp jämställd hälsa som en fråga om fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och fokuserar särskilt på normer för kön och deras inverkan på hälsa, tillgången till idrott samt kultur- och föreningsliv. Det är en sammanskrivning av två nationella jämställdhetspolitiska mål: makt och inflytande samt hälsa, vilket också är ett nationellt folkhälsomål.

Mål för Västra Götaland

Flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha tillgång till en aktiv fritid och deltagande i kulturlivet på lika villkor.

Särskilda utmaningar för Västra Götaland

- Fler flickor/kvinnor än pojkar/män utövar och deltar i kulturaktiviteter.
- Pojkars/mäns utövande av fritidsaktiviteter med samhällelig ekonomi som grund gynnas ofta på bekostnad av flickornas/kvinnornas fritidsaktiviteter.
- Män/pojkar är huvudsakligen verksamma inom idrott, motor- och hobbyorganisationer, frivilliga försvarsorganisationer, politiska partier, aktieföreningar och ordenssällskap.
- Kvinnor/flickor är huvudsakligen verksamma inom kulturföreningar, sociala omsorgsaktiviteter, humanitära organisationer, solidaritetsrörelser, religiösa organisationer, föräldraföreningar samt i handikapp- och patientföreningar.

Källa: MUCF 2015, Det civila samhället och jämställdhet

Prioriteringar för Västra Götaland

- Bryta det könssegregerade föreningslivet.
- Säkerställa att flickor och kvinnor i föreningslivet får del av resurser på lika villkor som pojkar och män.

*När män förväntas leva upp till
traditionella normer för manlighet
riskerar mäns depressioner att
osynliggöras.*

Mål för Västra Götaland

Flickor och pojkar, kvinnor och män i Västra Götaland ska ha lika möjligheter till fysiskt, psykiskt, socialt och existentiellt välbefinnande.

Särskilda utmaningar för Västra Götaland

- Antalet sjukskrivna kvinnor ökade från 11 652 kvinnor år 2008 till 22 092 kvinnor år 2015.
- Dubbelt så många kvinnor som män drabbas av arbetsrelaterade sjukdomar.
- 20 % av den manliga befolkningen i länet hade riskabla alkoholvanor, vilket är högre än riket i stort. 12 % av den kvinnliga befolkningen i länet hade riskabla alkoholvanor vilket är lägre än riket i stort.
- 42 % av den manliga befolkningen i länet har övervikt och 29 % av den kvinnliga befolkningen i länet har övervikt.

Källa: Jämställdhetskartan 2017, Folkhälsomyndigheten 2017-2020, Arbetsmiljöverket, ISA-registret

Prioriteringar för Västra Götaland

- Minska sjukskrivningstalen för kvinnor.
- Minska antalet arbetsrelaterade sjukdomar.
- Säkerställ genuskunskap bland vårdpersonal.
- Förbättra insatser för pojkar och män som lider av psykisk ohälsa.
- Förebygg psykisk ohälsa för flickor och kvinnor.

3. Makt och mäns våld mot kvinnor

Den här delen fokuserar på långsiktiga och hållbara strukturer för att motverka mäns våld mot kvinnor, beredskap för att upptäcka våldsutsatthet, erbjudande om stödinsatser samt verkkningsfullt förebyggande arbete. Detta bygger på två nationella jämställdhetspolitiska mål: makt och inflytande och mäns våld mot kvinnor.

En viktig del i Länsstyrelsens jämställdhetsarbete är att stödja arbetet med den nationella strategi som började gälla 2017. Strategins syfte är att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och flickor. Det förebyggande arbetet mot våld lyfts särskilt i strategin. Strategin har fyra målsättningar:

- ett utökat och verkkningsfullt förebyggande arbete
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
- effektivare brottsbekämpning
- förbättrad kunskap och metodutveckling.

Mål för Västra Götaland

Långsiktiga och hållbara strukturer för att motverka mäns våld mot kvinnor.

Särskilda utmaningar för Västra Götaland

- I ca 87% av länets kommuner saknas aktuella överenskommelser om samverkan mellan socialtjänstens verksamhetsområde våld i nära relationer och vuxenpsykiatri och akutmottagningar.
- I ca 81% av länets kommuner saknas aktuella överenskommelser om samverkan mellan socialtjänstens verksamhetsområde våld i nära relationer och polisen.
- I ca 70 % av länets kommuner saknas en aktuell överenskommelse om samverkan mellan socialtjänstens verksamhetsområde våld i nära relationer och kvinnojourer.
- I ca 64 % av länets kommuner saknas en aktuell samlad plan för kompetensutveckling om våld i nära relationer för handläggare barn.
- I ca 58 % av länets kommuner saknas en aktuell samlad plan för kompetensutveckling om våld i nära relationer för handläggare vuxna.
- Ca 89 % av länets kommuner har inte använt resultat från systematisk uppföljning till verksamhetsutveckling.

Källa: Öppna jämförelser, Socialstyrelsen, 2020

Prioriteringar för Västra Götaland

- Fungerande samverkan mellan relevanta samhällsaktörer.
- Helhetssyn, samordning och uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Mål för Västra Götaland

Beredskap för att tidigt upptäcka våldsutsatthet och erbjuda stödinsatser till våldsutsatta kvinnor, barn som lever med våld och våldsutövare.

Särskilda utmaningar för Västra Götaland

- Ca 62 % av länets kommuner har inte kartlagt antalet våldsutsatta vuxna.
- Ca 23 % av länets kommuner erbjuder inte stödsamtal med biståndsbeslut till män som utövat våld.
- Ca 38 % av länets kommuner saknar aktuella rutiner vid indikation på att en vuxen har utsatts för våld inom socialtjänstens verksamhetsområde ekonomiskt bistånd.
- Ca 36 % av länets kommuner saknar aktuella rutiner vid indikation på att en vuxen har utsatts för våld inom socialtjänstens verksamhetsområde barn och unga.
- Ca 33 % av länets kommuner saknar aktuella rutiner vid indikation på att en vuxen har utsatts för våld inom socialtjänstens verksamhetsområde våld i nära relationer.
- Ca 25 % av länets kommuner använder inte standardiserade bedömningsmetoden FREDA kortfrågor för att upptäcka våldsutsatthet hos vuxna vid socialtjänstens verksamhetsområde ekonomiskt bistånd.
- Ca 22 % av länets kommuner använder inte standardiserade bedömningsmetoden FREDA kortfrågor för att upptäcka våldsutsatthet hos vuxna inom socialtjänstens verksamhetsområde barn och unga.

Källa: Öppna jämförelser, Socialstyrelsen, 2020

Mål för Västra Götaland

Stärkta förutsättningar för våldsförebyggande arbete.

Särskilda utmaningar för Västra Götaland

- Helhetsperspektiv på problemområdet och långsiktighet i arbetet.
- Införande av våldsförebyggande arbete med en genusförändrande ansats inom ordinarie verksamhet.

Prioriteringar för Västra Götaland

- Prioritering och anslag av resurser för verksamheter och insatser som syftar till att ge skydd och stöd till våldsutsatta.
- Samsyn bland relevanta samhällsaktörer att rutinmässigt fråga om våldsutsatthet samt utreda och riskbedöma våldsutsatta.

Prioriteringar för Västra Götaland

- Samsyn kring vilka aktörer som ska ingå i det förebyggande arbetet och vilka målgrupper som arbetet riktas till.
- Uppföljning av det våldspreventiva arbetet i länet.
- Implementering och uppföljning av metoder och insatser.

Ni kan ansluta er till strategin

Kommuner, myndigheter och andra aktörer i länet som vill arbeta aktivt med jämställdhet välkomnas att underteckna en avsiktsförklaring. En majoritet av länets kommuner, flera myndigheter och ideella organisationer har redan anslutit sig till arbetet med länsstrategin.

När ni undertecknar en avsiktsförklaring innebär det följande:

- Verksamheten kopplar sitt pågående arbete med jämställdhetsintegrering till det övergripande arbetet med strategin Jämställt Västra Götaland 2019–2022.
- Ledningen ställer sig bakom strategiarbetet och ansvarar för förankring i den egna organisationen.
- Ledningen utser en kontaktperson gentemot Länsstyrelsen.
- Verksamheten tar fram en lokal handlingsplan kopplat till strategin Jämställt Västra Götaland.

Fördelar med att ansluta er till strategiarbetet:

- Länsstyrelsen bidrar med övergripande stöd.
- Länsstyrelsen förmedlar kontakter mellan aktörer som arbetar med liknande insatser och tipsar om framgångsrikt utvecklingsarbete.
- Länsstyrelsen följer upp och utvärderar strategiarbetet under strategiperioden.

Om din verksamhet är intresserad av att ansluta sig till arbetet med Jämställt Västra Götaland, skicka e-post till vastragotaland@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Kontakt

Evalena Djerf

Utvecklare: Mäns våld mot kvinnor

evalena.djerf@lansstyrelsen.se

010-224 46 14

Hedvig Stenius

Jämställdhetsutvecklare

hedvig.stenius@lansstyrelsen.se

010-224 46 70